

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Демчук Тетяни Ігорівни на тему
«Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081-Право, затвердженої Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
4 листопада 2016 року (протокол №4)

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару кафедри аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія»
від 14 червня 2021 року

ПРИСУТНІ:

д.ю.н., доц., завідувач кафедри Харитонова Т.Є.; д.ю.н., проф. Каракаш І.І.;
науковий керівник д.ю.н., проф. Сидор В.Д.; д.ю.н., проф. Гавриш Н.С.; д.ю.н.,
доц. Григор'єва Х.А.; к.ю.н., доц. Годованюк А.Й.; к.ю.н., доц. Канівець Л.А.;
к.ю.н., доц. Платонова Є.О.; к.ю.н., доц. Степська О.В.; к.ю.н., доц. Чумаченко

І.Є.; к.ю.н., доц. Караханян К.М.; асп. Журавель Ю.М.; асп. Тамбовцев Д.О.; асп. Шматько Г.І.; асп. Павлига А.В., ст. лаб. Кифоренко Л.А.

З присутніх 5 докторів юридичних наук, 6 кандидатів юридичних наук, з яких 11 — фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційної роботи здобувачки Демчук Тетяни Ігорівни за темою: «Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-Право.

СЛУХАЛИ:

Доповідь Т.І. Демчук про результати проведеного нею дисертаційного дослідження. Обговорення дисертації.

Виступ Т.І. Демчук: Дисертація присвячена обґрунтуванню питань правового забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації, сформульовано теоретичні узагальнення та практичні пропозиції, що загалом вирішують вагоме наукове завдання і спрямовані на вдосконалення нормативного забезпечення відповідних суспільних відносин.

Проведено періодизацію виникнення та розвитку категорії «екологічна інформація», зокрема: I-й етап (1950-1972 рр.) – проголошення права на отримання та передачу інформації (в тому числі екологічної), передбачене у положеннях Конвенції Ради Європи 1950 року; II-ий етап (1972-1990 рр.) – закріплення Стокгольмською декларацією 1972 р. права на поширення інформації та забезпечення доступу до вільного і безперешкодного обміну інформацією. Даний етап характеризується визнанням екологічних прав людини, тому інформація про стан навколишнього природного середовища віднесена до інформації, яка потребує поширення; III-ій етап (1990-1998 рр.) – ознаменований закріпленням поняття «екологічна інформація» у Директиві Ради 90/313/ЄЕС. Характерною особливістю даного етапу є включення терміну «екологічна інформація» до правової матерії, а також наповнення даної дефініції

ширшим змістом; IV-ий етап (1998 р. – по сьогоднішній день) – пов'язаний з прийняттям Орхуської конвенції, яка безпосередньо містить основне тлумачення терміну «екологічна інформація» та її ратифікацією практично всіма країнами Європи.

Проведено розмежування понять «екологічна інформація», «інформація про навколишнє природне середовище», «інформація про навколишнє середовище», «інформація про стан довкілля». Встановлено, що термін «довкілля» є ширшим ніж терміни «навколишнє природне середовище» та «навколишнє середовище» й включає в себе останні. Перелік складових частин довкілля не є вичерпним і охоплює все, що оточує людину, її побут, продукти харчування тощо. Обґрунтовується доцільність використання терміну «екологічна інформація».

У дисертаційному дослідженні удосконалено розуміння терміну «екологічна інформація» як будь-якої інформації в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи іншій матеріальній формі про: стан навколишнього природного середовища чи його об'єктів – землі, вод, надр, ґрунтів, ландшафту, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу та рівні їх забруднення; біологічне різноманіття і його компоненти, включаючи генетично видозмінені організми та їх взаємодію із об'єктами навколишнього природного середовища; джерела, фактори, матеріали, речовини, продукцію, енергію, фізичні фактори (шум, вібрацію, електромагнітне випромінювання, радіацію), які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей; загрозу виникнення і причини надзвичайних екологічних ситуацій та техногенних катастроф, результати ліквідації цих явищ, рекомендації щодо заходів, спрямованих на зменшення їх негативного впливу на природні об'єкти та здоров'я людей; екологічні прогнози, плани і програми, заходи, в тому числі адміністративні, державну екологічну політику, законодавство про охорону навколишнього природного середовища; стан здоров'я та безпеку людей, їх умови життя, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових довкілля; витрати, пов'язані із здійсненням

природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел фінансування, економічний аналіз, проведений у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля; правові режими використання природних ресурсів та об'єктів навколишнього природного середовища; надані фізичним та юридичним особам ліцензії та інші дозвільні документи, які засвідчують право використання природних ресурсів; оцінку впливу діяльності суб'єктів господарювання на природні об'єкти і здоров'я людей.

Вдосконалено основні ознаки понять «екологічна інформація» та «доступ до екологічної інформації» для більш правильного застосування даних дефініцій. До ознак поняття «екологічна інформація» варто віднести відкритість, прозорість, достатність, повноту та достовірність. Основними ознаками поняття «доступ до екологічної інформації» можна вважати вільний та безперешкодний доступ до статистичних екологічних даних та даних моніторингу, документів, які містять екологічну інформацію; відсутність мети отримання екологічної інформації; поширення на всіх заінтересованих осіб незалежно від форм власності та сфери діяльності.

Виділено наступні критерії класифікації джерел надання екологічної інформації: 1) за способом отримання: джерела з відкритим та закритим доступом; 2) за підставами виникнення: основні та факультативні джерела; 3) залежно від мети: регулятивні та охоронні. Такий поділ забезпечить ефективний та швидкий пошук актуальної інформації про стан довкілля зацікавленими суб'єктами й тим самим дасть змогу своєчасно захистити громадянам свої законні права та інтереси в даній сфері.

Запропоновано авторське визначення поняття «доступу до екологічної інформації», як врегульоване законодавством право громадян на повну та достовірну екологічну інформацію незалежно від мети її отримання, а також право безперешкодно збирати й поширювати інформацію про стан довкілля для реалізації чи захисту своїх прав та інтересів або здійснення стратегічних державних завдань і функцій.

У дослідженні набули подальшого розвитку твердження про необхідність розробки та прийняття Екологічного кодексу України та Закону України «Про доступ до екологічної інформації». Останній регламентував б основні поняття та терміни, положення щодо доступу до екологічної інформації за запитом, підстави відмови від інформації, процедуру розповсюдження екологічної інформації шляхом інформування суспільства та публікації національних звітів про стан навколишнього природного середовища; ідею створення інтегрованої електронної системи екологічного врядування, яка полягає у прийнятті єдиної національної системи розробки та впровадження інтегрованих електронних сервісів для одержання документів дозвільного характеру та подання звітності користувачами природних об'єктів та ресурсів; правовий механізм регулювання доступу до екологічної інформації, який полягає у створенні нормативного процесу збору та обробки екологічної інформації уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування; положення щодо впровадження екологічного обліку інформації, який забезпечить збір та обробку даних про стан довкілля за допомогою комп'ютерних та телекомунікаційних технологій.

У дисертації обґрунтовується необхідність створення інформаційної платформи та мобільного додатку на базі веб-сайту Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України для забезпечення електронного доступу громадян до екологічної інформації. Концептуальна ідея платформи та додатку полягає в постійному або періодичному оновленні правового механізму обробки екологічної інформації центральними органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища для подальшого швидкого обміну інформацією про стан довкілля.

Запропоновано збільшити розмір штрафних санкцій з метою підвищення ефективності заходів адміністративної відповідальності за відмову від надання або несвоєчасне надання екологічної інформації службовими та (або) посадовими особами.

Обґрунтовано доцільність покладення на Державну екологічну інспекцію України функції контролю за виконанням службовими та (або) посадовими особами обов'язку своєчасно та в повному обсязі надавати громадянами необхідну екологічну інформацію.

Проведено комплексний аналіз законодавства європейських країн у сфері доступу до екологічної інформації, в результаті чого не лише встановлено наявність спільних рис у правовому регулюванні зазначеної сфери, але й виявлено специфіку в нормативному підході до пошуку та отримання екологічної інформації окремих країн-членів ЄС. Порівняльний аналіз законодавства пострадянських країн у сфері реалізації громадянами права на доступ до екологічної інформації дозволив прийти до висновку про відставання більшості країн пострадянського простору від Латвії, Литви та Естонії щодо правового забезпечення вільного доступу громадян до екологічної інформації. Вивчення позитивного досвіду правового регулювання і практики надання та отримання екологічної інформації країн Азії дозволило констатувати прогресивність у застосуванні сучасних інформаційних технологій, наявність доступної для громадян системи обліку та поширення екологічної інформації

За результатами доповіді Т.І. Демчук були поставлені питання.

Д.ю.н., проф. Каракаш І.І.: в чому, на Вашу думку, полягає обмеження конституційного права громадян на доступ до екологічної інформації?

Відповідь Демчук Т.І. Відповідно до ст. 50 Конституції України кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена. Проте, ст. 64 Основного Закону допускає можливість обмеження прав та інтересів громадян в умовах воєнного або надзвичайного стану на чітко визначений законом термін.

Екологічна інформація є одним із видів публічної інформації, яка доступна кожному громадянину для задоволення власного чи публічного інтересу. Вона є відкритою для всіх зацікавлених суб'єктів. Проаналізувавши

низку законодавчих актів можна дійти висновку, що екологічна інформація ніким не може бути засекречена.

Таким чином, обмеження доступу до екологічної інформації заборонено, однак Конституцією України передбачено останнє в умовах воєнного або надзвичайного стану.

На наше переконання, обмеження доступу до екологічної інформації не варто плутати з підставами відмови від надання екологічної інформації. Адже, положеннями Орхуської конвенції легітимізовано вичерпний перелік підстав відмови від надання такої інформації.

Зокрема, п.4, ст. 4 Орхуської конвенції визначає, що підставами відмови від надання екологічної інформації є: а) конфіденційність діяльності органів державної влади у випадках, коли така конфіденційність передбачається національним законодавством; б) міжнародні стосунки, національну оборону або державну безпеку; в) відправлення правосуддя, можливість для осіб бути відданими під справедливий судовий розгляд або спроможність державних органів проводити розслідування кримінального чи дисциплінарного характеру; г) конфіденційність комерційної та промислової інформації у випадках, коли така конфіденційність охороняється законом з метою захисту законних економічних інтересів. В цьому контексті інформація про викиди, яка стосується охорони навколишнього середовища, підлягає оприлюдненню; д) права інтелектуальної власності; е) конфіденційність особистих даних і (чи) архівів, що стосуються фізичної особи, коли ця особа не дала громадськості згоди на оприлюднення такої інформації згідно з положеннями національного законодавства; є) інтереси третьої сторони, яка надала інформацію, якщо ця сторона не зв'язана зобов'язаннями діяти належним чином, або якщо на цю сторону не може бути покладено такого зобов'язання, і в тих випадках, коли ця сторона не дає згоди на оприлюднення відповідного матеріалу; ж) навколишнє середовище, на яке поширюється така інформація, наприклад, місця розмноження рідкісних видів. Зазначені вище обґрунтування відмови тлумачиться з урахуванням зацікавленості громадськості в оприлюдненні цієї

інформації та з огляду на те, чи стосується інформація, що міститься у запиті, викидів у навколишнє середовище.

Варто зазначити, що положення Орхуської конвенції регламентують випадки відмови надання екологічної інформації за допомогою запиту, якщо: а) державний орган, до якого було направлено запит, не має у своєму розпорядженні відповідної екологічної інформації; б) запит є, очевидно, необґрунтованим або сформульованим у надто загальному вигляді; в) запит стосується матеріалів, що знаходяться на завершальній стадії їх підготовки, або стосується внутрішнього інформаційного обміну між державними органами, коли такий виняток передбачається національним законодавством чи практикою, що склалася, при цьому враховується зацікавленість громадськості в розкритті такої інформації.

До основних випадків, коли розпорядник інформації має право відмовити в наданні екологічної інформації, відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», законодавець відносить наступне: розпорядник інформації не володіє і не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит; інформація, що запитується, належить до категорії інформації з обмеженим доступом відповідно до ч. 2 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації»; не дотримано вимог до запиту на інформацію, передбачених ч. 5 ст. 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

У випадку, якщо розпорядник інформації, який не володіє запитуваною інформацією, але якому за статусом або характером діяльності відомо або має бути відомо, хто нею володіє, він зобов'язаний направити цей запит належному розпоряднику з одночасним повідомленням про це запитувача. У такому випадку відлік строку розгляду запиту та інформації починається з дня отримання запиту належним розпорядником.

Отже, ми погоджуємось, що підстави відмови, зазначені в Орхуській конвенції, від надання екологічної інформації, якщо оприлюднення останньої може негативно вплинути на різні сфери життєдіяльності довкілля, суспільства

та держави є досить обґрунтованими, чіткими та зрозумілими. Вважаємо, що вище зазначені підстави відмови від екологічної інформації ніяким чином не порушують конституційного права українських громадян на доступ до інформації про стан довкілля.

Д.ю.н. Харитонova Т.Є.: Чи є відмінності в вимогах національного законодавства та міжнародного права щодо стягнення плати за надання екологічної інформації?

Відповідь Демчук Т.І.: Інформація на запит надається безкоштовно, однак Закон України «Про доступ до публічної інформації» та Орхуська конвенцією передбачають стягнення плати за надання інформації.

Відповідно до ст. 21 Закону України «Про доступ до публічної інформації» у випадку виготовлення копій документів більш як на 10 сторінок, запитувач зобов'язаний відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк. Варто зазначити, що розмір фактичних витрат визначається Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію».

П. 8, ст. 4 Орхуської конвенції дозволяє органам державної влади стягувати плату за інформацію, що надається за умов, якщо така плата не перевищує поміркованого рівня.

Отже, інформація на запит надається безкоштовно, якщо вона не велика за обсягом або становить суспільний інтерес.

В ОБГОВОРЕННІ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

Рецензент д.ю.н., проф. Гавриш Н.С. зазначила:

Представлена на рецензування робота Демчук Т.І., безумовно, є актуальною та своєчасною, оскільки об'єктивною вимогою часу та першочерговим завданням у контексті вдосконалення правового регулювання екологічних відносин на сьогодні є розробка та формулювання теоретичних та прикладних засад реалізації права на доступ до екологічної інформації.

Необхідно відзначити, що впродовж тривалого періоду досліджень накопичено значний обсяг інформації про стан навколишнього природного

середовища. Мова йде про різноманітні, численні літературні дані, національні доповіді, дисертації та ін. Водночас накопичена інформація є здебільшого розрізнена. Крім того, більша частина даних застаріла. Вони зберігаються на паперових носіях, у відомих базах даних, які не можуть бути використані в сучасних інформаційних технологіях для оцінки та прогнозу змін стану навколишнього природного середовища. Визначальна роль у створенні сучасних і ефективних інформаційних систем відіграє політика держави у цій сфері, зокрема, через прийняття нормативно-правових актів, що свідчить про актуальність теми дослідження.

В представлений для рецензування роботі Демчук Т.І. досліджено генезу поняття «екологічна інформація» в науці екологічного права та екологічному законодавстві, охарактеризовано методологічні засади дослідження поняття та змісту екологічної інформації, а також визначено поняття та юридичну природу права на доступ до екологічної інформації.

Варто підтримати спробу дисертантки ґрунтовно дослідити правові форми та засоби забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації та визначити правові наслідки порушення права на доступ до екологічної інформації. Заслуговує на увагу проведений в дисертаційному дослідженні комплексний аналіз правового регулювання доступу до екологічної інформації у країнах-членах Європейського Союзу, країнах пострадянського простору та країнах Азії.

Представлена на рецензію дисертаційна робота Демчук Т.І. є самостійним дослідженням, яка складається з вступу, 3 розділів, висновку і списку використаних джерел. Структура роботи побудована логічно, послідовно й у відповідності до поставленої мети та завдань дослідження. Дисертанткою у повному обсязі розкрито основний зміст роботи. Зокрема, обґрунтовано вибір теми дослідження, охарактеризовано науково-теоретичну базу дослідження, розкрито мету, завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, а також наведено дані про їх апробацію та публікації. В дисертаційній роботі авторка використовує

численну кількість нормативно-правового матеріалу, учбову та наукову літературу.

Авторкою вдало використовувались методи дослідження, що дало змогу всебічно проаналізувати різноманітні аспекти реалізації права на доступ до екологічної інформації.

Дисертаційне дослідження Демчук Т.І. містить наукові авторські визначення та конкретні пропозиції щодо удосконалення правового забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації. Сформульовані висновки та пропозиції достатньо аргументовані та оригінальні, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці. Робота виконана на достатньо високому теоретичному та практичному рівні.

Основні положення й пропозиції знайшли відображення у достатній кількості публікацій у наукових фахових виданнях з юридичних наук, а також у тезах доповідей на наукових заходах різного рівня.

При позитивних моментах роботи рецензент робить зауваження. В роботі авторка не використовує Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 27-28, ст.182) ст. 8 «Інформатизація в галузі екології та використання природних ресурсів» Адже, в даному Законі встановлено, що на основі картографічних баз даних передбачається створення багатоцільової інформаційно-технологічної бази з використанням геоінформаційних технологій збирання, зберігання, аналізу всієї сукупності відомостей для моделювання і подальшого прогнозування екологічного стану територій.

Важливу увагу заслуговує, на сьогодні, питання деградації навколишнього природного середовища Тому авторці слід було розглянути у змісті роботи питання щодо створення гідрометеорологічних центрів у містах з розвинутою добувної і переробної промисловістю та теплоенергетикою. В Україні налічується 460 міст і з них тільки у 53 містах, гідрометеорологічні центри України збирають дані про концентрацію забруднюючих речовин. Проте, в Україні є чимало підприємств, які важко контролювати, через малу кількість

гідрометеорологічних центрів. У Положенні про УкрГМЦ, зазначено, що одним із основних завдань даного центру, є : «Аналіз та прогнозування умов погоди, гідрологічного режиму річок і водосховищ, агрометеорологічних умов вегетації сільськогосподарських культур та їхньої врожайності, метеорологічних умов формування рівнів забруднення повітря в містах України, прогнозування наслідків радіаційних аварій». Завдяки поширенню УкрГМЦ ми зможемо покращити якість НПС у регіонах держави.

Разом з тим, висловлені зауваження суттєво не впливають на високу позитивну оцінку дисертаційного дослідження Демчук Т.І., а лише додатково підкреслюють актуальність досліджуваних питань.

З урахуванням важливості теми дослідження та отриманих наукових результатів, представлена робота є вагомим внеском в науку екологічного права та може слугувати науково-теоретичною основою для подальших наукових розробок даної проблеми, вдосконалення законодавчого регулювання та практики застосування нормативних положень.

Авторкою в повній мірі досягнуті мета та завдання даного дисертаційного дослідження, а саме дослідження має самостійний характер та є завершеною науковою роботою. Теоретичні та практичні здобутки викладені у статтях, опублікованих у вітчизняних та зарубіжних фахових виданнях, та апробовані на конференціях національного та міжнародного рівня. Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок про те, що дисертація Демчук Тетяни Ігорівни на тему «Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, а авторка заслуговує на присвоєння наукового ступеня доктора філософії.

Рецензент к.ю.н., доцент Чумаченко І.Г. відзначила наступне:

Вибір теми дисертаційного дослідження Демчук Т.І. заслуговує на всіляку підтримку, оскільки вона є гостро актуальною й зумовленою потребами сьогодення. Незважаючи на наявність достатньої законодавчої бази щодо

надання, отримання та захисту інформації, ефективність впливу цих норм на суспільні екологічні відносини залишається низькою. Викладене обумовлює необхідність активізації наукових досліджень, спрямованих на розробку наукових положень та практичних рекомендацій щодо чіткого визначення правових засад реалізації права на доступ до екологічної інформації.

Вивчення представленої для рецензування дисертації Демчук Т.І. дає підстави стверджувати про достатній ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень та висновків, що виносяться на захист, їх практичну значущість, а також про глибокий аналіз питань, пов'язаних із дослідження реалізації права на доступ до екологічної інформації.

З аналізу дисертації видно, що Демчук Т.І. достатньо велику увагу приділила дослідженню понятійно-категоріального апарату, зокрема, тим поняттям, які потребують належного уточнення в законодавстві та в юридичній літературі: «доступ до екологічної інформації» та «екологічна інформація». При цьому авторка не просто формулює власне визначення того чи іншого поняття, а робить це на основі глибокого аналізу та критики уже наявних визначень, що підвищує наукову цінність зроблених нею висновків.

З точки зору доктрини екологічного права викликає інтерес проведене в дисертації розмежування понять «екологічна інформація», «інформація про навколишнє природне середовище», «інформація про навколишнє середовище» «інформація про стан довкілля».

Заслугує на схвалення запропоновані Демчук Т.І. критерії класифікації екологічної інформації, що допоможе ефективно і швидко знайти потрібну інформацію, а також захистити свої законні права та інтереси у даній сфері, а саме: за способом отримання екологічної інформації — джерела з відкритим та закритим доступом до екологічної інформації; за підставами виникнення — основні та факультативні; залежно від мети — регулятивні та охоронні.

Варто підтримати достатньо аргументовану в дисертації пропозицію щодо необхідності прийняття Екологічного кодексу та Закону України «Про доступ до екологічної інформації».

Таким чином, з урахуванням зазначеного можна стверджувати, що новизна рецензованої дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і у запропонованому розв'язанні конкретних питань. Варто відзначити вдале поєднання авторкою всіх необхідних дослідницьких компонентів, що дозволяє оцінити проведену нею роботу як успішну. Структура дисертації відповідає змісту наукового завдання, яке Демчук Т.І. поставила перед собою при написанні даної роботи. Можна констатувати системність і цілісність викладення розділів дисертаційного дослідження, котрі відзначаються чіткою внутрішньою логікою та глибоким аналізом.

Належна ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечуються, по-перше, плідним використанням низки загальнонаукових і спеціальних методів пізнання; по-друге, рівнем узагальнення теоретичних висновків і поглядів, викладених у літературних джерелах, правових концепціях та відповідних програмах; по-третє, ретельним вивченням джерел позитивного права; по-четверте, належною апробацією результатів дослідження і їх оприлюдненням, відповідно до встановлених вимог.

В той же час, видається за доцільне визначити й окремі положення дисертації, що вимагають деякого уточнення, а саме:

1. Доопрацюванню підлягають питання щодо безоплатності екологічної інформації та визначення випадків оплати надання екологічної інформації.
2. Дискусійними та такими, що потребують деталізації в дисертації, є деякі положення щодо визначення кола суб'єктів, які володіють екологічною інформацією.
3. Потребують додаткової аргументації висловлені в дисертаційному дослідженні пропозиції щодо доцільності розробки і прийняття Закону України «Про доступ до екологічної інформації».

Наведені зауваження підтверджують, що дисертантка підняла великий пласт проблем у сфері правового забезпечення реалізації доступу до екологічної

інформації. Доповнюючи об'єктивну характеристику складності теми дослідження, вони підкреслюють внесок Демчук Т.І. в розвиток науки екологічного права України.

Дисертація Тетяни Ігорівни Демчук на тему «Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації» за своїм змістом є самостійною і повноцінною науковою працею, досить чітко структурована і свідчить про логічність та послідовність авторки у процесі теоретичного пошуку. Дисертаційне дослідження виконано на належному науковому рівні і повністю відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167. Таким чином, її авторка – Демчук Т.І. – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Науковий керівник д.ю.н., проф. Сидор В.Д. зазначила:

Дисертаційна робота Демчук Т.І. є комплексним науковим дослідженням проблем забезпечення реалізації права на доступ до екологічної. Актуальність обраної теми доповіді Демчук Т.І. обумовлена тим, що Основним Законом нашої держави кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена. Важливість дотримання цього права підкреслюється законодавцем як запорука безпечного життя. Негативний вплив на навколишнє природне середовище антропогенної діяльності нерідко може мати незворотні наслідки. Тому одним із пріоритетних напрямів державної політики та її невід'ємною складовою у здійсненні соціально-економічних перетворень, формуванні умов сталого розвитку країни є вирішення проблем забезпечення права на отримання та поширення екологічної інформації.

Всі результати дисертаційної роботи отримані Демчук Т.І. особисто. Їх в повній мірі опубліковано як у вітчизняних фахових наукових виданнях, так і в зарубіжних, здійснено належну апробацію на численних міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

В процесі підготовки дисертації Демчук Т.І. належно виконувала індивідуальний план наукової роботи, сумлінно виконувала поради та рекомендації з метою покращення результатів дослідження. Дисертантка наполегливо та системно опрацьовувала нормативний матеріал, емпіричні дані та доктринальні праці вітчизняних та зарубіжних науковців.

Виконане Тетяною Ігорівною Демчук дисертаційне дослідження на тему «Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації» за спеціальністю 081 “Право” являє собою системне вирішення важливих для науки екологічного права і правозастосовної практики завдань. В дисертаційній роботі сформульовано нові та вдосконалено існуючі правові конструкції, поняття та категорії, внесено науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення законодавства в галузі надання та отримання доступу до екологічної інформації.

Висновки та інші положення дисертаційної роботи спираються на Конституцію України, чинні закони та підзаконні нормативно-правові акти, а також на розробки загальної теорії права, конституційного, адміністративного, екологічного, інформаційного та інших галузей права України. Сформульовані в дисертації Демчук Т.І. теоретичні положення, висновки та науково-прикладні пропозиції щодо системного вдосконалення механізму реалізації права на доступ до екологічної інформації є добре аргументовані і можуть бути кваліфіковані як особистий внесок дисертантки у розвиток науки екологічного права.

Резюмуючи результати дослідження та беручи до уваги зміст дисертаційної роботи можна стверджувати, що проведене Тетяною Ігорівною Демчук дисертаційне дослідження є завершеною кваліфікаційною науковою працею, яка виконана в логічній послідовності, широко охоплює і глибоко опрацьовує поставлені завдання. Це дає підстави для висновку про те, що дисертаційне дослідження Демчук Т.І. на тему «Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації» відповідає вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Підсумовуючи виступи, *д.ю.н., доц., завідувач кафедри Харитонова Т.С.* зазначила, що дисертаційне дослідження Демчук Тетяни Ігорівни на тему: «Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації» відповідає спеціальності 081-Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року №283), п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167.

УХВАЛИЛИ:

Затвердити наступний висновок щодо дисертації Т.І. Демчук:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Демчук Тетяни Ігорівни на тему «Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Робота виконана на кафедрі аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Тема дисертації схвалена та затверджена на засіданні вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» та рішенням Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол №4 від 4 листопада 2016 року).

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Сидор В.Д.

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства, в умовах глобалізації та динамічного розширення всіх сфер діяльності людини, право на доступ до екологічної інформації є одним із найважливіших у системі екологічних прав людини. Проблеми забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації набувають особливої актуальності, оскільки стан довкілля є кризовим. У законодавстві України містяться достатньо прогресивні принципи участі громадськості в прийнятті екологічно значущих рішень та вільного доступу до екологічної інформації, однак створення в Україні ефективного механізму реалізації права на доступ до екологічної інформації повинно стати важливим кроком на шляху формування громадянського суспільства.

За останні сорок років суспільство почало усвідомлювати серйозні наслідки негативного впливу на навколишнє середовище, які сталися в результаті природних або техногенних аварій та призвели до забруднення екологічних благ і шкодять природнім основам життя людини.

Варто зазначити, що вказані негативні наслідки та їх вплив на життя і здоров'я людей не відразу помітні. Доступ до екологічної інформації є вкрай важливим для суспільства, оскільки дасть змогу громадянам володіти інформацією про стан довкілля та втручатись у процес прийняття екологічно важливих рішень.

Доступ до екологічної інформації відіграє важливу роль у підвищенні екологічної освіти та обізнаності громадян, будучи незамінним інструментом, що дозволяє брати участь у вирішенні еколого значимих питань. Доступ до екологічної інформації включає право шукати інформацію, що знаходиться в розпорядженні органів державної влади та місцевого самоврядування, і право отримувати інформацію від уповноважених органів, які повинні збирати й публікувати її без необхідності подання запиту.

Прозорість у доступі громадськості до екологічної інформації нині є показником якості демократії і пріоритетності екологічної політики держави.

Забезпечення доступу до екологічної інформації на належному рівні є великим досягненням будь-якої сучасної демократичної держави.

Обраний Україною євроінтеграційний вектор розвитку актуалізує вивчення норм європейського і міжнародного законодавства з досліджуваної проблематики. Ратифікація в 1999 р. Орхуської конвенції стала важливим кроком на шляху до визнання права громадян на доступ до екологічної інформації, створення правових механізмів доступу громадськості до такої інформації й участі їх у прийнятті еколого значимих рішень. Розвиток в Україні такого суспільства потребує активізації процедур участі громадян у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану дослідницької роботи кафедри аграрного, земельного та екологічного права «Стратегія еволюції аграрних, земельних та екологічних правовідносин у контексті інтеграційного розвитку України» в межах комплексної теми Національного університету «Одеська юридична академія» – «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» на 2016-2020 роки (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Мета і завдання дослідження.

Метою дисертаційної роботи є визначення організаційно-правових засад реалізації права на доступ до екологічної інформації та формулювання пропозицій щодо вдосконалення існуючого механізму доступу до екологічної інформації.

Завдання дослідження визначені відповідно до поставленої мети й полягають у наступному:

- дослідити генезу поняття «екологічна інформація» в науці екологічного права та екологічному законодавстві;
- охарактеризувати методологічні засади дослідження поняття та змісту екологічної інформації;

- визначити поняття та юридичну природу права на доступ до екологічної інформації;
- розкрити правові форми та засоби забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації;
- визначити правові наслідки порушення права на доступ до екологічної інформації;
- проаналізувати правове регулювання доступу до екологічної інформації в країнах-членах Європейського Союзу;
- дослідити правові аспекти реалізації права на доступ до екологічної інформації в країнах пострадянського простору;
- охарактеризувати правове забезпечення доступу до екологічної інформації в країнах Азії.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини у сфері реалізації права на доступ до екологічної інформації.

Предметом дослідження є правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації.

Методи дослідження. У процесі роботи над дисертаційним дослідженням використовувався комплекс методів щодо дослідження проблем реалізації права на доступ до екологічної інформації. Зокрема, застосовувались загальнонаукові методи діалектичного пізнання, системного синтезу та аналізу, формально-логічний та структурно-функціональний методи та спеціально-правові методи: порівняльно-правовий метод, історико-правовий метод та інші наукові методи дослідження.

За допомогою методу діалектичного пізнання було сформульовано основні поняття «екологічна інформація» та «доступ до екологічної інформації», а також надано змогу зрозуміти глобальні причини інформаційних процесів та закони їхнього розвитку. Системний аналіз та синтез дозволив здійснити порівняльний розбір сфери доступу до екологічної інформації; вибір альтернативних способів прийняття екологічно важливих рішень, розгляд об'єктів понять «екологічна інформація» та «доступ до екологічної інформації»

для подальшого об'єднання їх в єдине ціле. Застосування формально-логічного методу дозволило здійснити тлумачення поняття «екологічна інформація», процедури й механізму доступу до неї. Структурно-функціональний метод дав можливість проаналізувати поняття «екологічна інформація» та «доступ до екологічної інформації» через систему й функції даних понять та за допомогою дослідження взаємодії їх елементів самостійно та між собою. Порівняльно-правовий метод використовувався для вивчення європейського та міжнародного права з метою запозичення позитивного досвіду правового регулювання у сфері забезпечення громадян доступу до екологічної інформації. За допомогою історико-правового методу було розглянуто генезис наукової думки щодо виникнення фундаментальних понять «екологічна інформація» та «доступ до екологічної інформації».

Наукова новизна одержаних результатів. На підставі комплексного, порівняльного й системного аналізу національного та міжнародного законодавства вперше в сучасній науці екологічного права України здійснена спроба комплексної науково-практичної розробки питань реалізації права на доступ до екологічної інформації за законодавством України. У результаті проведеного дослідження сформульовано теоретичні та практичні висновки, спрямовані на вдосконалення правових положень вітчизняного законодавства в сфері доступу до екологічної інформації.

У межах здійсненого дослідження вперше:

1. Визначено поняття «доступу до екологічної інформації» як врегульованого законодавством права громадян на повну та достовірну екологічну інформацію незалежно від мети її отримання, а також права безперешкодно збирати й поширювати інформацію про стан довкілля для реалізації чи захисту своїх прав та інтересів або здійснення стратегічних державних завдань та функцій.

2. Запропоновано створення інформаційної платформи та мобільного додатку на базі веб-сайту Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України для забезпечення електронного доступу громадян до екологічної

інформації. Концептуальна ідея платформи та додатку полягає в постійному або періодичному оновленні механізму обробки екологічної інформації центральними органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища для подальшого швидкого обміну інформацією про стан довкілля.

3. Виділено чотири етапи трансформації поняття «екологічна інформація», зокрема: I-й етап (1950-1972 рр.) – проголошення права на отримання та передачу інформації (в тому числі екологічної), передбачене у положеннях Конвенції Ради Європи 1950 року; II-ий етап (1972-1990 рр.) – закріплення Стокгольмською декларацією 1972 р. права на поширення інформації та забезпечення доступу до вільного і безперешкодного обміну інформацією. Даний етап характеризується визнанням екологічних прав людини, тому інформація про стан навколишнього природного середовища віднесена до інформації, яка потребує поширення; III-ій етап (1990-1998 рр.) – ознаменований закріпленням поняття «екологічна інформація» у Директиві Ради 90/313/ЄЕС. Характерною особливістю даного етапу є включення терміну «екологічна інформація» до правової матерії, а також наповнення даної дефініції ширшим змістом; IV-ий етап (1998 р. – по сьогоднішній день) – пов'язаний з прийняттям Орхуської конвенції, яка безпосередньо містить основне тлумачення терміну «екологічна інформація», та її ратифікацією практично всіма країнами Європи.

Удосконалено:

4. Визначення терміну «екологічна інформація», як будь-якої інформації в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи іншій матеріальній формі про: стан навколишнього природного середовища чи його об'єктів – землі, вод, надр, ґрунтів, ландшафту, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу та рівні їх забруднення; біологічне різноманіття і його компоненти, включаючи генетично видозмінені організми та їх взаємодію із об'єктами навколишнього природного середовища; джерела, фактори, матеріали, речовини, продукцію, енергію, фізичні фактори (шум, вібрацію, електромагнітне випромінювання,

радіацію), які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей; загрозу виникнення і причини надзвичайних екологічних ситуацій та техногенних катастроф, результати ліквідації цих явищ, рекомендації щодо заходів, спрямованих на зменшення їх негативного впливу на природні об'єкти та здоров'я людей; екологічні прогнози, плани і програми, заходи, в тому числі адміністративні, державну екологічну політику, законодавство про охорону навколишнього природного середовища; стан здоров'я та безпеку людей, їх умови життя, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових довкілля; витрати, пов'язані із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел фінансування, економічний аналіз, проведений у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля; правові режими використання природних ресурсів та об'єктів навколишнього природного середовища; надані фізичним та юридичним особам ліцензії та інші дозвільні документи, які засвідчують право використання природних ресурсів; оцінку впливу діяльності суб'єктів господарювання на природні об'єкти і здоров'я людей;

5. Основні ознаки понять «екологічна інформація» та «доступ до екологічної інформації». До ознак поняття «екологічна інформація» запропоновано віднести відкритість, прозорість, достатність, повноту та достовірність. До основних ознак поняття «доступ до екологічної інформації» належать вільний та безперешкодний доступ до статистичних екологічних даних та даних моніторингу, документів, які містять екологічну інформацію; відсутність мети отримання екологічної інформації; поширюється на всіх заінтересованих осіб незалежно від форм власності та сфери діяльності;

6. Поділ джерел надання екологічної інформації за наступними критеріями: 1) за способом отримання: джерела з відкритим та закритим доступом; 2) за підставами виникнення: основні та факультативні джерела; 3) залежно від мети: регулятивні та охоронні;

7. Підхід до розмежування понять «екологічна інформація», «інформація про навколишнє природне середовище», «інформація про навколишнє середовище», «інформація про стан довкілля». Встановлено, що термін «довкілля» є ширшим ніж терміни «навколишнє природне середовище» та «навколишнє середовище», оскільки перелік складових частин довкілля не є вичерпним і охоплює все, що оточує людину. Обґрунтовано доцільність використання в законодавстві терміну «екологічна інформація» як такого, що відповідає положенням права Європейського Союзу.

Набули подальшого розвитку:

8. Твердження про необхідність розробки та прийняття Екологічного кодексу України та Закону України «Про доступ до екологічної інформації». Обґрунтовано доцільність закріплення в Законі «Про доступ до екологічної інформації» основних понять та термінів, положень щодо доступу до екологічної інформації за запитом, підстав відмови від надання інформації, процедури розповсюдження екологічної інформації шляхом інформування суспільства та публікації національних звітів про стан навколишнього природного середовища, юридична відповідальність за порушення у сфері доступу до екологічної інформації;

9. Класифікація форм доступу до екологічної інформації на активну та пасивну. Активна форма характеризується наданням відповідей на запити, відвідування громадянами відкритих робочих засідань органів державної влади та органів місцевого самоврядування, безперешкодний доступ до архівних документів, які містять офіційну інформацію. Пасивна форма реалізації доступу до екологічної інформації полягає в розповсюдженні останньої серед громадськості, опублікуванні звітів, екологічних проєктів і програм, розробці та прийнятті нових законодавчих актів у сфері охорони навколишнього природного середовища, випуск спеціальних брошур і збірників, розміщення інформації про стан довкілля в мережі Інтернет або за допомогою ЗМІ;

10. Ідеї створення інтегрованої електронної системи екологічного врядування, яка полягає у запровадженні єдиної національної системи

інтегрованих електронних сервісів для одержання документів дозвільного характеру та подання звітності користувачами природних об'єктів та ресурсів;

11. Обґрунтування необхідності створених «банків екологічної інформації» з метою збирання, систематизації, оновлення, поширення екологічної інформації та надання її за запитами заінтересованим особам;

12. Положення щодо впровадження обліку екологічної інформації, який забезпечить обробку наявних даних про стан довкілля та підтримання їх актуальному стані.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в роботі висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані:

у науково-дослідницькій роботі – для подальшої розробки проблем реалізації права на доступ до екологічної інформації в Україні, при написанні наукових робіт із цієї проблематики;

у нормотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства України з питань реалізації права на доступ до екологічної інформації;

у правозастосовній діяльності – у роботі органів державної влади, органів місцевого самоврядування та судової влади для вдосконалення процедури доступу громадян до екологічної інформації;

у навчальному процесі – при викладанні навчальної дисципліни «Екологічне право» і підготовці відповідних спецкурсів, підручників та навчальних посібників.

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційна робота є власним авторським дослідженням, у якому наукові положення, висновки та пропозиції обґрунтовано самостійно в результаті опрацювання значної кількості джерел монографічного, нормативно-правового, правозастосовного характеру.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи пройшли апробацію на 12 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання реформування правової системи» (Луцьк, 16-17 червня 2017 р.), Науково-практичній конференції з нагоди відзначення 25-річчя

навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника «Реалізація норм екологічного, земельного та аграрного права в умовах реформування правової системи України» (м. Івано-Франківськ, 8-10 вересня 2017 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Третє зібрання фахівців споріднених кафедр щодо обговорення стратегії еволюції аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних правовідносин у контексті інтеграційного розвитку України» (м. Одеса, 7-10 червня 2018 року), Науково-практичній конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права: теорія та практика» (Харків, 7 грудня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Еколого-правовий статус людини і громадянина в Україні та світі: ретроспективний та перспективний погляди» (31 травня 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (Одеса, 17 травня 2019 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Особливості правового регулювання екологічних, земельних, природоресурсних відносин в умовах глобалізації» (м. Івано-Франківськ – м. Яремче, 20–22 вересня 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (Одеса, 15 травня 2020 р.), International scientific and practical conference «Features of the application of regulations: the experience of foreign countries» : Conference proceedings, (Arad, July 1-2, 2020), Всеукраїнська науково-практична конференція «Правова система України: сучасний стан та актуальні проблеми» (Івано-Франківськ, 13 листопада 2020 р.), Всеукраїнська науково-практична конференція «Система галузей права в умовах глобальних екологічних викликів» (Київ, 27 листопада 2020 року), Всеукраїнська науково-практична конференція «Екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку» (Київ, 9 квітня 2021 року).

Публікації. Основні теоретичні та практичні висновки, положення і пропозиції дисертаційного дослідження викладені в 20 наукових працях, з них 7 наукових статей опубліковано в фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України, 1 наукова стаття, опублікована в зарубіжному

періодичному виданні, та 12 тезах доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

**Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про
апробацію матеріалів дисертації**

наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Демчук Т.І. Порядок отримання екологічної інформації зацікавленими суб'єктами. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»* : збірник наукових статей. 2017. №2. С. 193-203.
2. Демчук Т.І. Доступ до екологічної інформації за законодавством Португальської республіки. *Порівняльно-аналітичне право – електронне фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. 2017. № 5. С.174-177.
3. Tetiana Demchuk The history of the concept of “environmental information” in the science of environmental law and environmental legislation. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. №2. (volume 2). P. 58-63.
4. Демчук Т.І. Доступ до екологічної інформації за законодавством Грузії. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»* : збірник наукових статей. Ч., 2018. №2. С. 140-148.
5. Демчук Т.І. Доступ до екологічної інформації за законодавством країн Балтії. *Екологічне право України*. 2018. Вип. 3-4. С. 27-32.
6. Демчук Т.І. Адміністративна відповідальність за відмову від надання або несвоєчасне надання екологічної інформації. *Екологічне право України*. 2019. Вип. 3. С. 22-25.
7. Демчук Т.І. Доступ до екологічної інформації за законодавством Китайської Народної Республіки. *Держава та регіони. Серія : Право*. 2020. № 2. С. 211-216.

8. Демчук Т.І. Методологічні засади дослідження поняття та змісту екологічна інформація. *Електронне фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. 2021. Вип. 3. С. 175-179.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають наукові результати дисертації:

9. Демчук Т.І. Екологічна інформація: поняття та ознаки. *Актуальні питання реформування правової системи* : збірник матеріалів XIV Міжнародні науково-практичної конференції, 16-17 червня 2017 р. / уклад. Л.М. Джурак. Луцьк, 2017. С. 153-155.

10. Демчук Т.І. Доступ до екологічної інформації за законодавством Німеччини. *Реалізація норм екологічного, земельного та аграрного права в умовах реформування правової системи України* : збірник матеріалів науково-практичної конференції з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника, 8-10 вересня 2017 р. / відп. ред. : Н.Р. Кобецька, Н.О. Багай, Г.В. Мороз. Івано-Франківськ, 2017. С. 50-53.

11. Демчук Т.І. Доступ до інформації про навколишнє середовище за законодавством Республіки Польща. *Третє зібрання фахівців споріднених кафедр щодо обговорення стратегії еволюції аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних правовідносин у контексті інтеграційного розвитку України* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції: матер. конф., 7-10 червня 2018 р. / відп. ред. д.ю.н., доц. Т.Є. Харитонova, к.ю.н., доц. Х.А. Григор'єва. Одеса, 2018. С. 115-117.

12. Демчук Т.І. Конституційна відповідальність за порушення права на доступ до екологічної інформації. *Сучасний стан та перспективи розвитку земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права: теорія та практика* : збірник матеріалів науково-практичної конференції, 7 грудня 2018 р. Харків, 2018. С. 229-230.

13. Демчук Т.І. Доступ до екологічної інформації за часів радянського союзу. *Еколого-правовий статус людини і громадянина в Україні та світі : ретроспективний та перспективний погляди* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 31 травня 2019 р. Київ, 2019. С. 317-320.

14. Демчук Т.І. Доступ до екологічної інформації за законодавством Естонської Республіки. *Правове життя сучасної України* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції у 2-х томах, 17 травня 2019 р. Одеса, 2019. С. 631-634.

15. Демчук Т.І. Поняття екологічної інформації за законодавством Республіки Білорусь. *Особливості правового регулювання екологічних, земельних, аграрних, природоресурсних відносин в умовах глобалізації* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 20–22 вересня 2019 р. / відп. ред. Н. Р. Кобецька. м. Івано-Франківськ – м. Яремче, 2019. С. 207-209.

16. Демчук Т.І. Дисциплінарна відповідальність за порушення права на доступ до екологічної інформації. *Правова система України : сучасний стан та актуальні проблеми* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 13 листопада 2020 р. Івано-Франківськ, 2020. С. 72-75.

17. Демчук Т.І. Правові форми реалізації права на доступ до екологічної інформації. *Features of the application of regulations: the experience of foreign countries* : International scientific and practical conference : Conference proceedings, July 1-2, 2020. Arad. P. 34-37.

18. Демчук Т.І. Доступ до екологічної інформації за законодавством Королівства Іспанії. *Правове життя сучасної України* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 15 травня 2020 р. Одеса, 2020. С. 272-275.

19. Демчук Т.І. Доступ до екологічної інформації в умовах коронавірусної пандемії. *Система галузей права в умовах глобальних екологічних викликів* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 листопада 2020 р. Київ, 2020. С. 68-73.

20. Демчук Т.І. Етапи трансформації поняття «екологічна інформація» на міжнародному рівні. *Екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 9 квітня 2021 р. Київ, 2021. С. 172-176.

Структура та обсяг дисертації обумовлені темою наукового дослідження та логікою викладу матеріалу. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (207 найменувань) та додатків (1 додаток). Загальний обсяг роботи становить 242 сторінки, з них 215 сторінок основного тексту.

Характеристика особистості здобувачки. Дисертантка, Демчук Тетяна Ігорівна, у 2015 році закінчила Чернівецький юридичний інститут Національного університету «Одеська юридична академія» та здобула повну вищу юридичну освіту за спеціальністю 081 «Правознавство», кваліфікація магістра права. З 2015 року почала працювати лаборантом кафедри цивільно-правових дисциплін Чернівецького юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія». З 2019 року переведена на посаду асистента кафедри цивільно-правових дисциплін Чернівецького юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія». Аспірантка має високу теоретичну й практичну підготовку в галузі екологічного права, вміє систематизувати, аналізувати та узагальнювати одержані результати наукових досліджень. Має 8 наукових статей, які опубліковані у фахових виданнях, перелік яких затверджений МОН України, 1 наукову статтю, опубліковану в зарубіжних періодичних виданнях з юридичного напрямку, 12 тез доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Оцінка мови й стилю дисертації. Мова й стиль дисертаційного дослідження відповідають вимогам, які висуваються до наукової праці такого рівня.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

Дисертація відповідає вимогам пп. 9-12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 (зі змінами).

Загальний висновок. Враховуючи викладене, вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Демчук Тетяни Ігорівни на тему «Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації»**, відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами) та пп 9-12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 (зі змінами), та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

У результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 11 осіб подали голоси «ЗА». Ніхто з учасників фахового семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Демчук Т.І. до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

УХВАЛИЛИ:

У результаті попередньої експертизи дисертації Демчук Т.І. та повноти основних результатів дослідження:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення щодо результатів дисертаційного дослідження Демчук Тетяни Ігорівни на тему «Правове забезпечення реалізації права на доступ до

екологічної інформації», представленій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-Право.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Демчук Тетяни Ігорівни відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами) та пп 9-12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 (зі змінами).

3. Рекомендувати дисертацію Демчук Тетяни Ігорівни на тему «Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 11; проти – немає; утримались – немає.

Рецензент,
д.ю.н., доцент,
професор кафедри аграрного, земельного
та екологічного права НУ «ОЮА»

Н.С. Гавриш

Рецензент,
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри аграрного, земельного та
екологічного права НУ «ОЮА»

І.С. Чумаченко